

شناخت مؤلفه‌های طراحی هتل بیمارستان در توسعه توریسم درمانی شهر شیراز

فاطمه شاداب*^۱: دانشجوی کارشناسی ارشد رشته مهندسی معماری مؤسسه آموزش عالی حافظ شیراز

elmirashadab@gmail.com

هیوا رحمانی: دکتری تخصصی معماری، عضو هیئت علمی مؤسسه آموزش عالی حافظ شیراز

H.rahmani@hafez.ac.ir

سیدعلی عطاران: کارشناسی ارشد معماری، عضو هیئت علمی مؤسسه آموزش عالی حافظ شیراز

attaran@hafez.ac.ir

چکیده

مؤلفه گردشگری سلامت یکی از عوامل توسعه و پیشرفت کشورهای خاورمیانه در مقوله گردشگری پزشکی است، که روند رو به رشد این صنعت موجب ارزآوری و رشد اقتصادی، افزایش استانداردهای کیفی، ارائه خدمات و گسترش توریسم درمانی می‌شود. ایران کشوری شناخته شده در علم پزشکی و از لحاظ هزینه و ارائه خدمات مقرون به صرفه و دارای ظرفیت‌های متعدد در جذب توریسم سلامت است، با توجه به اینکه شیراز قطب پزشکی جنوب کشور شناخته شده و دارای جاذبه‌های گردشگری و طیف گسترده‌ای از خدمات پزشکی است مکانی مناسب جهت احداث مراکز درمانی همچون هتل بیمارستان می‌باشد، که هدف از انتخاب این موضوع طراحی کارآمد، بیمار محور، پاسخ به نیاز بیمار و همراهان، لزوم توجه به اسکان همراهان، ارتقای کیفیت خدمات درمانی است که در نهایت موجب احساس امنیت در بیمار، تسریع روند بهبود وضعیت جسمی و روحی فرد، ایجاد آرامش و کاهش دوره درمان می‌شود؛ روش تحقیق در این مقاله به صورت ترکیبی توصیفی-تحلیلی و از نظر فرایند اجرایی به صورت کمی و کیفی است، همچنین مبانی نظری مرتبط با رویکرد پژوهش، به وسیله پرسشنامه، مطالعات نظری و مصاحبه مورد بررسی قرار گرفته است، که با بررسی اطلاعات به دست آمده از مقالات، کتاب‌ها، اسناد علمی و بررسی نمونه‌های داخلی و خارجی، جامعه آماری و علل انتخاب ایران به این نتیجه می‌رسد که طراحی هتل بیمارستان در شهر شیراز موجب جذب توریسم، ارتقای سطح کیفی مراکز درمانی، ایجاد مکانی سالم و به دور از دغدغه می‌شود که با در نظر گرفتن بُعد معماری می‌توان به محیطی برای درمان، کاهش اضطراب و استرس، بهبود روحیه فرد و ایجاد حس رضایتمندی، ارائه خدمات رفاهی در کنار امکانات پزشکی، ایجاد سوئیت‌های اقامتی جهت حضور همراه در کنار بیمار در دوران درمان و نگاهت با توجه به مؤلفه معماری شفاف‌بخش دست یافت.

واژه‌های کلیدی: هتل بیمارستان، گردشگری پزشکی شیراز، توریسم درمانی، اقامت کردن، معماری شفاف‌بخش

^۱ این مقاله مستخرج شده از پایان نامه نویسنده مسئول می‌باشد.

مقدمه

امروزه توریسم درمانی به عنوان صنعتی پیشرو در توسعه اقتصادی کشورها مطرح می‌باشد. با توجه به دگرگونی‌های صورت گرفته در جوامع و جهانی شدن، میزان تمایل مردم نقاط مختلف جهان به گردشگری به‌طور روزافزونی افزایش یافته است. این بخش اقتصادی از بازار گردشگری شامل دو بخش می‌شود: پزشکی و گردشگری (میرزا زاده، ۱۳۹۵). با توجه به اینکه علم پزشکی یکی از شاخصه‌های ایران است و از لحاظ هزینه و ارائه خدمات درمانی از سایر کشورها مقرون به صرفه و ارزان‌تر است می‌تواند دلیل قابل توجهی در مقوله گردشگری پزشکی به شمار بیاید. همچنین ایران دارای پتانسیل بالا در جذب توریست می‌باشد که می‌توان از این ویژگی به عنوان نقطه قوتی که کمک شایانی به ارز آوری و پیشرفت اقتصادی کشور اشاره کرد، با تلاش به‌منظور شناخت مهارت‌ها و توانمندی مراکز درمانی و دستیابی به نقاط ضعف و قوت آن‌ها می‌توان باعث افزایش جذب گردشگران درمانی و موارد کلیدی همچون اشتغال‌زایی و پیشرفت مراکز درمانی در ارائه خدمات شود.

در زمینه ی توریسم درمانی و جذب گردشگران سلامت همواره باید به چهار آیت اساسی در این زمینه توجه داشت: ۱- توانمندی‌های شاغلان حرفه پزشکی ۲- تکنولوژی‌های روز و استانداردهای جهانی ۳- اقتصاد درمان و هزینه‌های درمانی ۴- مقررات داخلی کشورها از عوامل مهم گردشگری سلامت هستند؛ ایران در هر چهار مورد ذکر شده نسبت به کشورهای همسایه و خاورمیانه از توانمندی‌های بهتری برخوردار است اما تبلیغات مناسبی برای شناسایی توانمندی‌های پزشکی و گردشگری ایران در خارج صورت نگرفته است (فرامرزی، ۱۳۹۰).

توریسم درمانی، سفری سازمان‌یافته از محیط زندگی فرد به مکان دیگر است که به‌منظور حفظ، بهبود و دستیابی مجدد به سلامت جسمی و روحی فرد صورت می‌پذیرد (Rezaei N. Mirzaei F. Manshizadeh R). سازمان جهانی بهداشت، لزوم اتصال سفر پزشکی با تجارت بین‌المللی را قبل از سال ۱۹۹۰ پس از موفقیت کوبا (اولین کشور در زمینه ارائه طیف وسیعی از خدمات پزشکی به بیماران خارجی) تشخیص داد و متوجه شد که سفر پزشکی به بهبود اقتصاد پزشکی کشورهای در حال توسعه می‌تواند کمک کند (اتحاد ملی اقتصادی، اجتماعی، کمیسیون آسیا و اقیانوسیه، ۲۰۰۷).

ایران دارای ظرفیت‌های متعدد جهت جذب توریست سلامت می‌باشد که می‌توان به چشمه‌های آب‌معدنی در اکثر استان‌های کشور، مناطق کویری در قم، بخش‌های درمانی ناباروری شهید صدوقی یزد، دندان پزشکی، مراکز دیالیز و انجام انواع جراحی‌های قلب، پلاستیک و چشم و ارتوپدی در بیمارستان‌های مشهد و تهران، انجام پیوند مغز و استخوان، پیوند کلیه و کبد در بیمارستان شهید نمازی شیراز و خدمات طب دارویی گیاهی همدان اشاره نمود (۲۰۰۹، Health Tourism In Iran).

با توجه به اینکه علم پزشکی در اکثر شهرهای ایران همچون شهر شیراز روندی رو به رشد بوده و دارای قابلیت بالا در جذب توریسم درمانی و گردشگری پزشکی است، شامل مواردی همچون جاذبه‌های گردشگری طبیعی، فرهنگی، اجتماعی و درمانی است و دارای جایگاه مناسبی برای توسعه گردشگری می‌باشد و به‌عنوان قطب پزشکی جنوب کشور شناخته شده و هر ساله میزبان هزاران بیمار خارجی است.

شیراز با توجه به طیف گسترده‌ای از خدمات پزشکی ارائه شده موقعیت مکانی مناسبی جهت احداث مراکز درمانی همچون بیمارستان و هتل بیمارستان‌ها می‌باشد، که این امر در نهایت منجر به طراحی مکان‌های نام برده به‌منظور ارتقای عملکرد فضاهای درمانی، روند توسعه و پیشرفت مراکز درمانی که باعث به وجود آمدن مکانی به نام هتل بیمارستان می‌شود که پاسخ گوی نیاز بیماران و همراهان آن‌ها و در نهایت منجر به کاهش تنش روانی و افزایش رضایت مندی آن‌ها خواهد شد.

هدف از انتخاب و بررسی چنین موضوعی، تحقیق و مورد توجه قرار دادن بیمارستان و هتل بیمارستان است که طبق طراحی کارآمد و هدفمند با محوریت بیمار و مطابق با نیازهای بیماران و همراهان بیمار و سایر کاربران طراحی شده است که به دلیل نوع عملکرد انجام شده در این معماری‌ها، چه از لحاظ روانی و چه از جنبه‌های عملکردی، واجد ویژگی‌های یگانه هستند که امکان بالقوه آفرینش یک اثر معمارانه را فراهم می‌سازد (همدانی، ۱۳۹۳: ۳۷).

با توجه به پیشرفت‌های درمانی کشور و اهمیت گردشگری درمانی در ابعاد ملی و بین‌المللی، لزوم توجه به اسکان مناسب همراهان بیماران در محیط بیمارستانی باعث ارتقای کیفیت خدمات درمانی و محیط شهری علی‌الخصوص در کلان شهر شیراز با توجه به حجم بالای مسافران درمانی آن از جنوب ایران و منطقه خلیج فارس می‌گردد و از آنجا که بسیاری از امکانات تخصصی در کلان شهرها وجود دارد بسیاری از بیماران داخلی نیز مجبورند برای درمان به این شهرها بیایند (همدانی، ۱۳۹۳: ۴۳). در نهایت با توجه به بازدیدهای انجام شده قادر به شناسایی مشکلاتی همچون برپا نمودن چادر به‌منظور اسکان موقت همراهان بیمار در محوطه بیرونی بیمارستان‌ها، اختلال در روانشناسی محیط، کاهش زیبای بصری فضای شهری، افزایش ترافیک منطقه، سلب آسایش کسبه و اهالی محل و... ضرورت می‌یابد که علاوه بر تأمین الزامات اختصاصی برای همراهان بیمار از جمله وسایل شخصی، ایجاد یک فضای اختصاصی برای استراحت و اسکان آن‌ها به همراه امکانات رفاهی موردنظر می‌باشد (همدانی، ۱۳۹۳: ۴۳). بر اساس موارد مذکور در این مقاله به دنبال پاسخ به سؤال: چگونه می‌توان بر اساس شناخت مؤلفه‌های مرتبط با طراحی هتل بیمارستان بر صنعت توسعه توریسم درمانی تاثیر گذاشت؟

پیشینه تحقیق

در برنامه چهارم توسعه اقتصادی اجتماعی ایران که در سال (۱۳۸۳) تصویب شده است، به ایجاد نقش مؤثر ایران در تبدیل شدن به قطب سلامت و پزشکی منطقه اشاره شده است. هر گردشگر سلامت سه برابر یک گردشگر عادی ارز آوری دارد، ضمن اینکه حضور گردشگران سلامت در کشور موجب ارتقای سطح کیفی خدمات سلامت کشور، ارتقای سطح امنیت و پویایی علمی می‌شود (خلیل فر، ۱۳۹۱).

به اعتقاد معماران و طراحان داخلی بیمارستان‌ها، به کارگیری شیوه‌های مناسب در طراحی، موجب احساس امنیت و اطمینان در بیماران می‌شود که همین امر، در تسریع بهبود وضعیت جسمانی و روحی آنها نقش تعیین کننده‌ای خواهد داشت (درگهی، ۲۰۱۲: ۲۶). معماری شفابخش، معماری در جهت بهبود تأثیرات محیط بر بیمار است. معماری شفابخش به معماری انسان‌گرایانه برای ایجاد رفاه در بیمارستان گفته می‌شود (مارتین، ۲۰۱۰: ۴۸). رفاهی که باعث کم شدن طول درمان می‌گردد، که هدف، تسریع بهبود بهداشت و سلامتی ذهن، بدن، روح و روان از طریق معماری است (هیگنت، ۲۰۰۷: ۸۳).

بر اساس تحقیقات پژوهشگران می‌توان به مواردی همچون: مقاله Michae Horowitz تحت عنوان " Medical Tourism-Health Care in the Global Economy " در این مقاله به کاوش در روند رو به رشد گردشگری پزشکی که در آن شهروندان به کشورهای در حال توسعه برای دریافت مراقبت‌های پزشکی و دور زدن خدمات ارائه شده؛ به دلیل قیمت‌های بسیار بالا در جوامع خود هستند، پرداخته شده است (Horowitz, 2007).

مقاله دیگری تحت عنوان (The Marketing Mix and Development of Medical Tourism in Shiraz)، موضوع این مقاله راجع به بازار گردشگری پزشکی است که به دلیل ارز آوری و درآمدهای بسیار بالایی که توریسم پزشکی دارد، بسیاری از دولت‌ها در حال تقویت این صنعت در کشورشان هستند و چند نمونه از بیمارستان‌های دولتی و خصوصی شهر شیراز مورد بررسی قرار گرفته و با توجه به بررسی‌های انجام شده این نتیجه حاصل شده است که توجه بیشتر به تبلیغات رسانه‌ها و فراهم کردن تسهیلات بیشتر می‌تواند، منجر به جذب گردشگران پزشکی شود (جباری، ۱۳۸۷).

در پژوهشی دیگر که در این خصوص انجام شده است، تأثیر محیط فیزیکی مراکز درمانی بر سلامت جسمی و روانی بیماران را مورد بررسی قرار می‌دهند و در خصوص محیط فیزیکی بیمارستان‌ها، باید به نحوی طراحی شود که ضمن برخورداری از کیفیت‌های فضایی و محیطی، بتواند آرامش نسبی روحی و روانی را نیز برای بیماران فراهم نماید. معماری به عنوان رشته‌ای که کیفیت فضایی و محیط را برای ما تعریف می‌کند، قادر است با برخورد صحیح با موضوع و در نظر گرفتن شرایط استفاده کنندگان، به ایده‌ای برسد و آن را در قالب طرحی مناسب اجرا کند و با در نظر گرفتن اصول و رویکردهای زیبایی شناسی در طراحی فضاهای درمانی به عنوان عاملی تأثیرگذار در روحیه و سلامت افراد، راهکارهایی را ارائه می‌دهند (شهابی و همکاران، ۱۳۹۱).

نوآوری مقاله حاضر

با توجه به بررسی و به کارگیری مؤلفه‌های کلیدی پژوهش‌های ذکر شده در زمینه طراحی و ساخت هتل بیمارستان و تأثیرات آن بر مؤلفه گردشگری پزشکی در مقاله موجود، می‌توان به جنبه‌های جدید و نوآورانه موضوع که مهم ترین آن‌ها وجود فضاهای اقامتی دارای اهمیت ویژه به جای اتاق‌های سرد بیمارستانی است که موجب طراحی سوئیت‌های خصوصی جهت اسکان بیماران در کنار همراهان خود به منظور ایجاد حس آرامش، جلوگیری از انتقال بیماری‌های عفونی، کاهش مدت زمان بستری و اقامت بیمار به طور پیوسته و کاهش هزینه‌های اقامت می‌شود که در خود مجموعه درمانی و در طبقات فوقانی بیمارستان و دارای فضاهایی همچون آشپزخانه، سرویس بهداشتی، حمام، سالن، اتاق و... می‌باشد، که می‌توان آن‌ها را به سه بخش: لوکس، دولوکس و چند ستاره تقسیم بندی کرد. به کارگیری و استفاده از فضاهای سبز و طبیعی، همچنین ارائه خدمات و وجود فضاهای همانند: استخر، سونا، جکوزی، تاونبخشی، فضاهایی به منظور تعاملات اجتماعی، دارای امکانات و تجهیزات روز پزشکی، هوشمند سازی فضاها و ارائه خدمات گردشگری در کنار خدمات پزشکی اشاره کرد. در انتها طراحی و اجرای چنین مجموعه‌های باعث پیشرفت در حوزه اقتصادی، فرهنگی، ارائه خدمات رفاهی به گردشگران سلامت و ارتقاء سطح کیفی موجود می‌شود.

مبانی نظری

در این مقاله با تمرکز بر صنعت توریسم درمانی و گردشگری مراکز بهداشتی، به وسیله‌ی طراحی مجموعه‌های درمانی بر اساس اصول اولیه پزشکی به بررسی پتانسیل‌های فرهنگی، اقتصادی و جاذبه‌های بالقوه سیاحتی می‌توان پرداخت که در نهایت با توجه به این که صنعت گردشگری با در نظر گرفتن کاربرد علم پزشکی در کنار گردشگری موجب توسعه زیرساخت‌های این صنعت شده، اقامت در مکان‌های با معماری شفابخش در کنار جاذبه‌های گردشگری در دوره درمان و نگاهت موجب جذب توریسم می‌شود، که در جدول (۱) به برخی از نظریه‌های شاخص در این خصوص پرداخته شده است.

جدول ۱- تعریف گردشگری از دیدگاه نظریه پردازان (مأخذ: نگارنده)

نظریه پرداز	حوزه تخصص	نظریه
کلرا. گان (۱۹۱۶)	محقق گردشگری وجغرافیای گردشگری	گان، سیستم گردشگری را مبتنی بر دو بخش عرضه و تقاضا می‌داند؛ در بخش تقاضا، جمعیت علاقه‌مند و متمکن به انجام سفر و گردش (اعم از بازارهای داخلی و بین‌المللی) قرار گرفته؛ و در بخش عرضه، بر روی عناصر و بخش‌های اصلی همچون جاذبه‌ها، حمل‌ونقل، خدمات، اقامت (هتل، هتل و...)، اطلاعات و تبلیغات تأکید دارد؛ هر یک از این عناصر در تعامل و ارتباط متقابل با یکدیگر قرار داشته و سیستم گردشگری یک مکان را تشکیل می‌دهند. وی تأکید خاصی بر روی عناصر عرضه در سیستم گردشگری و موفقیت و پویایی در یک مکان را در سایه تعامل، همکاری، ارتباط متقابل، کارایی و موفقیت عناصر متعدد و پیچیده می‌داند. در واقع گردشگری تنها از هتل‌ها و خطوط هوایی و دیگر بخش‌ها به صورت مجزا تشکیل نشده است، بلکه کلیتی از اجزای مختلف و عمده‌ای است که با هم‌دیگر ارتباط نزدیک و متقابل دارند (Gunn، ۲۰۰۲: ۳۵-۳۳). ^۱
اندرو هولدن ۲ (۱۹۶۰)	پژوهشگر مطالعات گردشگری و علوم اجتماعی	هولدن از جمله اندیشمندانی است که گردشگری را به عنوان یک سیستم مورد توجه و بررسی قرار می‌دهد. او با به نمایش گذاشتن عناصر مختلف سیستم گردشگری، اهمیت داده‌های سیستم گردشگری در چشم‌انداز محیطی، منابع انسانی و طبیعی را متذکر و برجسته می‌نماید. وی معتقد است درون سیستم گردشگری سه بخش زیر سیستم، یعنی زیر سیستم مقصد، گردشگر و حمل و نقل اهمیت داشته که یکدیگر را پوشش داده و به یکدیگر نیز وابسته‌اند. در زیر سیستم مقصد، جاذبه‌های طبیعی و فرهنگی برای جذب گردشگری مهم است که منجر به خروجی سیستم می‌شود، داده‌های خروجی سیستم وابسته به درآمد و علاقه گردشگران است که تغییرات فرهنگی و محیطی جامعه را به دنبال خواهد داشت (قاسمی، ۱۳۹۰).
ویلیام تئوبالد ۳ (۱۸۲۹)	طبیعت شناس و زمین‌شناس	پلاک و ویلیام گردشگری سلامت را فعالیت‌های تفریحی-آموزشی که به دور از محیط کاری انجام شده و در آن محصولات و خدمات گردشگری با هدف صحت و ارتقای سلامت شخص ارائه می‌گردد می‌دانند (شالبافیان به نقل از هراشه، ۱۳۹۴).
جان اف بی بریجز (۱۸۷۶)	دکتری سرطان شناسی و پیاپی‌سازی سیستم سلامت	گردشگری سلامت را سفری سازمان‌یافته از محیط زندگی فرد به مکان دیگری می‌دانند که به منظور حفظ و بهبود و دستیابی مجدد به سلامت جسمی و روحی فرد صورت می‌پذیرد (Bridges، ۲۰۰۸). ^۴
علی اصغر شالبافیان (۱۳۶۱)	دکتری مدیریت جهانگردی و بازرگانی	گردشگری سلامت را سفر فرد بیمار به خارج از محیط معمول زندگی در مدت زمان حداقل یک روز و حداکثر یک سال جهت دریافت خدمات شفابخش یا خدمات بازدارنده از وخامت بیماری‌اش می‌داند او سفر افراد سالمی که افراد بیمار را در این سفر همراهی می‌کنند را نیز جزء گردشگری سلامت به حساب می‌آورد (شالبافیان به نقل از هراشه، ۱۳۹۴). گردشگری سلامت را پدیده‌ای تجاری در جوامع صنعتی می‌دانند که در آن فرد از محل دائمی اقامت خود به منظور حفظ و یا بهبود وضعیت سلامتی‌اش، به مقاصد دیگر سفر می‌کند، عامل چنین امری تجهیزات و تسهیلات، کیفیت و قیمت خدماتی است که در مقصد ارائه می‌شود (شالبافیان به نقل از هراشه، ۱۳۹۴).

روش تحقیق

روش این پژوهش، توصیفی-تحلیلی است و گردآوری اطلاعات بر مبنای اطلاعات کمی و کیفی می‌باشد. به‌گونه‌ای که برای جمع‌آوری اطلاعات گام اول: از تدابیری چون پرسشنامه‌ها، مصاحبه‌ها و مشاهده استفاده شده و برای جمع‌آوری اطلاعات گام دوم: نیز از مطالعه و تحلیل محتوایی مطالعات مشابه و اسناد داخلی و خارجی و اسناد بایگانی‌شده، استفاده شده است. در پژوهش حاضر روش‌های گردآوری اطلاعات به دو صورت، یعنی کتابخانه‌ای و میدانی بدین صورت که مباحث نظری و اصول اولیه طرح از طریق مطالعات کتابخانه‌ای به دست می‌آید و در ادامه برای رسیدن به اهداف طرح با استفاده از روش میدانی و ابزار مصاحبه و پرسش‌نامه، اطلاعات جمع‌آوری می‌شود که شامل: مطالعات کتابخانه‌ای؛ جهت گردآوری اطلاعات در زمینه مبانی نظری و ادبیات تحقیق موضوع از منابع کتابخانه‌ای مقالات کتاب‌های موردنیاز و نیز شبکه جهانی اطلاعات استفاده شده است. تحقیقات پیمایشی: به منظور جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات برای تجزیه و تحلیل از پرسشنامه‌ها استفاده شده است. در این مقاله از دو ابزار برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده گردیده است: جهت اخذ اطلاعات کلی در مورد موضوع مدنظر شامل تاریخچه، آیین‌نامه‌ها و... از روش بررسی اسناد و مدارک استفاده گردیده است. همچنین سایر اطلاعات در زمینه ادبیات موضوع، تعیین چهارچوب نظری و شاخص‌ها از منابع موجود در کتابخانه که حاوی کتب، مجلات، پایان‌نامه‌ها و گزارش‌های علمی استفاده شده است و در آخر جامعه آماری به دست

¹ clare A. Gunn

² Anderew Holden

³ William Theobald

⁴ John fp. Bridges

آمده از طریق مصاحبه با افرادی به تعداد ۲۵۰ نفر که شامل: ۲۱ نفر از بیماران خارجی و همراهان آن‌ها، ۱۵ نفر از بیماران داخلی و همراهان، ۲۸ نفر از پرستاران، ۱۸ نفر از پزشکان، کارشناسان، کارکنان اداره گردشگری، دانشکده علوم پزشکی از مورد ارزیابی و بررسی قرار گرفته است. نمونه‌های مورد استفاده در این پژوهش مرتبط با دو گونه از افراد می‌باشند که عبارتند از:

- ۱- جامعه مدیران و پزشکان، سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، موسسه تحقیقات علوم پزشکی کشور و...
- ۲- دو جامعه بهره بردار که خود متشکل از مردم عادی گردشگران سلامت و همراهان آنها از سایر کشورها می‌باشد.

یافته‌ها

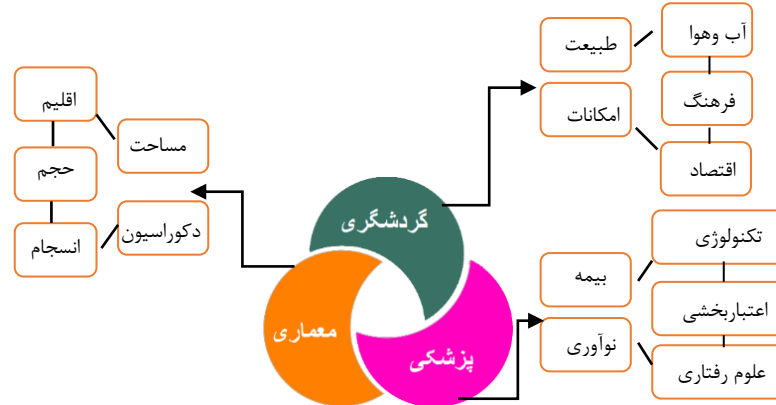
داده‌های این پژوهش در سه بخش مطالعات نظری-پرسشنامه و مشاهدات میدانی جمع‌آوری شده است که به شرح زیر می‌باشد:
از طریق مطالعات نظری انجام شده، مباحثی شامل: بُعد پزشکی، بُعد گردشگری پزشکی، بُعد ارتباطات، بُعد تسهیلات، بُعد معماری جمع‌آوری و دسته‌بندی شده است.

جدول ۲- جدول بررسی بدهای تأثیرگذار بر مؤلفه هتل بیمارستان (مأخذ: نگارنده)

حوزه مورد مطالعه	مؤلفه‌های مؤثر	شرح جمع‌آوری داده
گردشگری	مقاصد و مراکز محبوب گردشگری پزشکی	در میان کشورهای مختلفی که در صنعت توریسم پزشکی فعال هستند، بعضی کشورها محبوبیت بیشتری دارند در همین راستا شناسایی شهرها و مراکز درمانی با عملکرد بالا به منظور دستیابی به نتیجه مطلوب در ارائه خدمات و درمان امری ضروری است.
پزشکی	شاخص تخصص مراکز درمان	شناسایی تخصص‌های درمانی مراکز به منظور سهولت در انتخاب محل درمان منطبق با بیماری امری ضروری است. شاخص‌ترین تخصص‌های درمانی مورد توجه مسافران: جراحی‌های زیبایی- دندانپزشکی (عمومی، ترمیمی و زیبایی) - قلبی عروقی (آنژیوپلاستی، پیوند عضو) - ارتوپدی (مفصل و ستون فقرات) - سرطان (برای موارد شدید یا گزینه‌ی آخر)- باروری- کاهش وزن (بای پس معده).
درمانی	خدمات پزشکی مراکز	وجود پزشکان ماهر و باتجربه، تجهیزات درمانی، بیمارستان‌های فوق تخصصی و علم پزشکی برای آماده‌سازی زیرساخت‌های درمانی یک کشور جهت پذیرفتن توریست‌هایی که به منظور درمان به یک کشور سفر می‌کنند، لازم و ضروری است.
گردشگری پزشکی	در نظر گرفتن اقلیم محیطی	شاخصه اقلیم و آب‌وهوا از مؤلفه‌های اصلی در انتخاب مقاصد توریسم درمانی است.
گردشگری پزشکی	هزینه‌های درمان و سفر	شاخصه انتخاب کشور مقصد در ارائه خدمات پزشکی با کیفیت مناسب و هزینه پایین حائز اهمیت است.
گردشگری پزشکی	امکانات و خدمات	شخص به منظور درمان به کشوری با امکانات پیشرفته از لحاظ خدمات بهداشتی، درمانی، رفاهی و... سفر خواهد کرد، که به برخی از خدمات درمانی در زمینه قلب، آنکولوژی، پیوند اعضا، ناباروری، ارتوپدی و... خدمات پزشکی کشور مقصد می‌توان اشاره کرد.
ارتباطات	وبسایت و شبکه اجتماعی	وبسایت گردشگری-پزشکی، با امکان دسترسی آسان بیمار، به منظور شناسایی وضعیت خدمات درمانی مورد نیاز خود و اطلاع از کیفیت مراکز درمان در انتخاب مقاصد توریسم درمانی نقش بسزایی ایفا می‌کند.
تسهیلات	تسهیلات ارتباطی	دسترسی به پروازهای کم‌هزینه، گسترش بازاریابی و افزایش اطلاعات مشتریان آنلاین درباره‌ی دسترسی به خدمات درمانی حائز اهمیت است.
تسهیلات	تسهیلات مسافرتی	بیماران به منظور گذراندن دوران نقاهت مدتی را در کشور مقصد سپری کرده و می‌توانند از امکانات و خدمات رفاهی و گردشگری بهره‌مند شوند.
معماری	حجم و المان جذاب و متفکرانه	استفاده از احجام و فرم‌های جذاب در طراحی هتل بیمارستان می‌تواند ارتقاء سطح رضایت‌مندی بیماران، همراهان و کادر پزشکی را به دنبال داشته باشد این محیط‌ها خود با اثرگذاری بر رفتار انسان می‌توانند موجب کاهش استرس، حس درد و ناراحتی، خلق یک فضای دلچسب و مطبوع شوند.

طراحی داخلی بیمارستان تأثیر به سزایی در روند بهبود بیماران، سلامتی روان، و کادر درمان دارد، به همین جهت با استفاده از معماری شفا بخش و مؤلفه‌های کیفیت محیط، می‌توان در راستای بهبود روند درمان قدم برداشت و فضا را به‌گونه‌ای طراحی نمود که بتوان با ایجاد شرایط مطلوب از بیماران و خانواده‌هایی که در شرایط روحی نامناسب همراه با ترس و اضطراب قرار دارند، حمایت نمود.	طراحی داخلی-معماری شفا بخش	عملکرد معماری	
ادامه جدول ۲- جدول بررسی بدهای تأثیرگذار بر مؤلفه هتل بیمارستان (مأخذ: نگارنده)			
در طراحی بیمارستان توجه به موارد زیبایی‌شناسی امری ضروریست که این امر بر محیط، تأثیرات خود را به عنوان تسکین‌دهنده در بیمارستان دارای سطوح بالای زیبایی‌شناسی می‌گذارد و روحیات و احساسات بیماران را بهبود می‌بخشد این مواد شامل: عناصر کالبدی (نسبتاً ثابت) شامل دید از پنجره، طبیعت، ابعاد و تناسبات، رنگ، مبلمان، مصالح، نورپردازی، گیاهان، آثار هنری و ظاهر فضا و شرایط محیطی شامل نورپردازی، صدا، دما، بو، تهویه و پاکیزگی می‌باشند.	جنبه‌های زیباشناختی	مؤلفه‌های زیباشناختی	معماری
تأثیرگذاری رنگ بر روی روان و حالات ذهنی از طریق تأثیرات تحریک‌آمیز به آن بر گیرنده‌های حسی و پردازش این تحریکات در مغز صورت می‌گیرد با توجه به شناخت ویژگی رنگ‌ها و آگاهی از تأثیرات مثبت و منفی هر کدام از آنها بر بدن انسان می‌توان نسبت به کاربرد رنگ‌ها در هر یک از بخش‌های مختلف بیمارستان به‌صورت اختصاصی اقدام کرد، که این امر در نتیجه منجر به کاهش افسردگی و اضطراب در بیمار می‌شود.	شاخص رنگ		
نور نقش مؤثری بر سلامت روحی و جسمی بیمار دارد، که موجب کاهش افسردگی، کاهش خستگی، بهبود هوشیاری، تعدیل ریتم شبانه‌روزی و درمان بیماری‌های مانند زردی نوزادان می‌شود.	شاخص نور		
در معماری هتل بیمارستان باید از طبیعت پیرامون خود جهت دسترسی به فضای سبز و مناظر طبیعی که در کاهش استرس و بهبودی بیماران تأثیر به سزایی دارد استفاده نمود.	معماری همگام با طبیعت	اقلیمی	
مکان قرارگیری بیمارستان بر اساس مواردی همچون، دسترسی به خیابان‌های اصلی شهر، میدان‌ها و تقاطع‌ها، نزدیکی به وسایل حمل‌ونقل عمومی مانند مترو، اتوبوس‌های شهری و نزدیکی به پایانه‌های مسافربری، هم‌جواری با فضای سبز شهری و ایستگاه‌های آتش‌نشانی، دارا بودن تأسیسات و تجهیزات ضروری مانند تأمین آب، برق، گاز، شبکه تصفیه فاضلاب و دوری از محیط‌های شلوغ و پرهیاهو شهری با آلودگی بالا انتخاب می‌شود.	موقعیت مکانی	کالبدی	

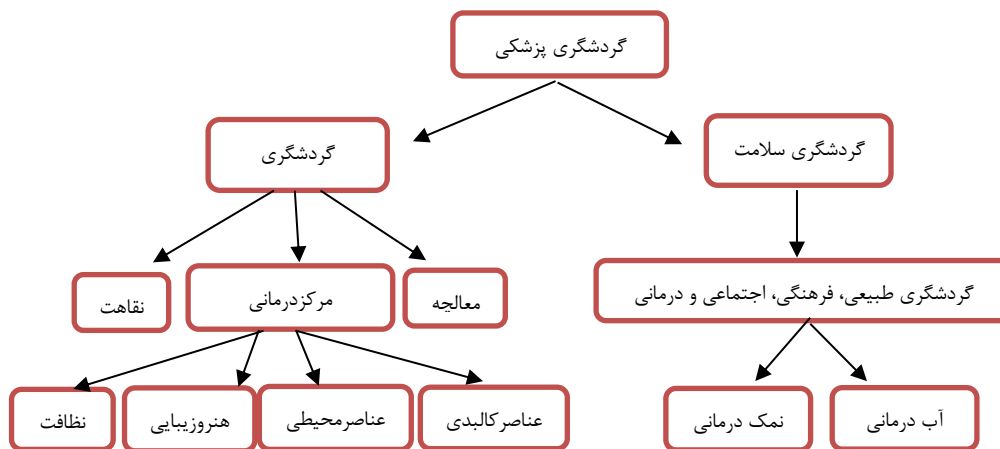
پس از تحلیل یافته‌های حاصل از مطالعات نظری می‌توان به این جمع‌بندی رسید که، در طراحی هتل بیمارستان توجه به مؤلفه‌های تأثیرگذار شامل بُعد گردشگری و معماری جزء لاینفک این مقوله است. بیمارانی که قصد سفرهای درمانی به کشورهای توسعه‌یافته در زمینه پزشکی را دارند باید از طریق وب‌سایت‌ها و خدمات آنلاینی که در این زمینه ارائه شده است مورد بررسی قرار گیرند و با توجه به نوع بیماری اقدام به انتخاب کشور مقصد کرده، کشوری که از لحاظ بُعد پزشکی دارای کادر درمانی مجرب پزشکی ماهر دارای تخصص در بیماری مدنظر دارای تجهیزات با تکنولوژی روز از لحاظ بُعد گردشگری دارای آب‌وهوای مناسب امکانات و خدمات درمانی و رفاهی و پایین بودن هزینه‌ها که یکی از مؤلفه‌های اصلی گردشگری پزشکی است اشاره نمود، از لحاظ بُعد تسهیلات می‌توان به خدماتی همچون دسترسی آسان به بلیت و پروازهای با هزینه کم ارائه وام‌های درمانی و مسافرتی تسهیلات سفر و بازدید از اماکن دیدنی و گردشگری در کشور مقصد اشاره کرد. یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های این مقوله بُعد معماری است که شامل طراحی مکانی جذاب و متفکرانه با موقعیت مکانی مناسب و باهدف توجه به اصل بیمار محوری طراحی و ساخته می‌شود که در آن از معماری شفا بخش به‌منظور ارتقای سطح کیفیت محیط و ایجاد شرایط مطلوب برای بیماران و همراهانشان به‌منظور کاهش استرس و اضطراب از طریق به‌کارگیری جنبه‌های زیباشناختی شامل نورپردازی، رنگ‌های آرام‌بخش و نشاط‌آور، مبلمان‌های مدرن، بهره‌گیری از طبیعت و مؤلفه‌های سبز، نور روز و مهم‌ترین آن ایجاد مکانی جهت اسکان و استراحت همراهان در کنار بیمار در دوران درمان و ناهت وی می‌باشد که این امر باعث ایجاد حس آرامش و تعلق خاطر در بیمار و خانواده آن شده که عامل مثبتی در روند بیماری و تسریع بهبودی بیمار محسوب می‌گردد.



نمودار ۱- چرخه فرآیند توریسم درمانی (مأخذ: نگارنده)

با توجه به مشاهدات انجام شده، یافته‌های حاصل از مطالعات کتابخانه‌ای شامل: پاره‌ای از کتب، مقالات، اسناد علمی و... به شرح زیر است:

گردشگری پزشکی یا به عبارتی گردشگری سلامت سفری سازمان‌یافته به منظور درمان، فعالیت و اعمالی متمرکز است که دستیابی به سلامت فیزیکی، روحی، روانی و عاطفی افراد را فراهم می‌سازد. در این نوع از گردشگری پزشکی، استفاده‌ی بیماران از امکانات خدماتی، طبیعی که شامل (آب های گرم و معدنی، دریاچه های نمک و لجن، شن زار های رادیو اکتیو و...) و گردشگری در دوران معالجه و نقاهت امکان پذیر می‌باشد که این امر موجب افزایش راندمان اقتصادی شده و با توجه به سودآوری صنعت گردشگری پزشکی کشورهای درحال توسعه توجه خود را به این صنعت معطوف کرده‌اند با نگاهی اجمالی به این مقوله، به‌کارگیری تجهیزات پزشکی، امکانات تشخیص پایش و درمان بیماران، پایین بودن قیمت خدمات درمانی، شرایط آب و هوایی و... مهم‌ترین عوامل جذب مسافران درمانی و موجب گسترش توریسم درمانی در ایران بوده است که با تشخیص کیفیت، کارایی، عملکرد و نتایج به‌دست‌آمده از تحلیل اماکن درمانی می‌توان نگاهی تازه به‌منظور خلق محیط‌های درمانی ویژه صورت گیرد. بدین علت امروز توجهات به سمت طراحی محیط‌های درمانی مطلوب به‌منظور پاسخگویی به نیاز بیمار و همراهانشان می‌باشد. طراحی این‌گونه فضاها از نیاز کاربران، محیط‌های درمانی امثال بیمارستان و هتل بیمارستان سرچشمه می‌گیرد، که خود ترکیبی از مؤلفه‌های تکنولوژیکی و کیفیت محیطی است که باعث خلق مکانی به نام هتل بیمارستان می‌شود که تلفیقی از هتل به‌منظور استراحت و بیمارستان به‌عنوان مکانی برای درمان است که امکان اسکان پس از درمان (دوران نقاهت) را فراهم می‌سازد این امر موجب کاهش دغدغه بیمار و خانواده‌هایشان برای اسکان می‌شود در نتیجه محیط‌های کالبدی، در رفتار انسان تأثیر گذاشته و می‌تواند در تقویت توانایی‌ها و کاهش استرس اثرگذار باشد که این امر خود معماری شفاف‌بخش است.



نمودار ۲- مؤلفه‌های گردشگری پزشکی (مأخذ: نگارنده)

با توجه به مشاهدات انجام شده، یافته‌های حاصل از مطالعات میدانی، به بررسی نمونه موردی‌های داخلی و خارجی پرداخته شده است و از حیث معماری و امکانات آن‌ها مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

جدول ۳- بررسی نمونه موردی بیمارستان و هتل بیمارستان‌های خارجی (مأخذ: نگارنده)

نمونه موردی خارجی ۱: بیمارستان ملی بوندانگ سئول ^۱ (سال ۲۰۰۳)			
ویژگی‌های کالبدی معماری			
 www.archdaily.com	 www.arch2o.com	کالبدی	طراحی بر اساس بیمار محور بودن.
			طراحی فضای دلنشین به منظور دستیابی به آرامش و کاهش اضطراب.
 www.archdaily.com	 www.ibra.net	زیباشناسی	به کارگیری مترپال های سازگار با محیط.
			سیرکولاسیون فضای مطلوب به منظور دسترسی راحت.
			بهره‌گیری از پنجره‌های سرتاسری به منظور دریافت نور طبیعی.
			طراحی فضای سبز به منظور دستیابی به منظر طبیعی.
			استفاده از حیاط‌های سبز داخلی به منظور کاهش تنش‌های روانی افراد.
			استفاده از مبلمان و امکانات مدرن به منظور راحتی افراد.
نمونه موردی خارجی ۲: بیمارستان آلتا مونت فلوریدا ^۲ (سال ۲۰۰۹)			
ویژگی‌های کالبدی معماری			
 www.nathanallan.com	 mcdmag.com	کالبدی	طراحی بر اساس بیمار محوری.
			دارای اتاق‌هایی با امکانات و تکنولوژی‌های روز دنیا.
 www.businessyab.com	 oescgroup.com	زیباشناسی	ارائه خدمات پزشکی و درمانی با کیفیت.
			ارائه خدمات رفاهی به منظور پاسخگویی به نیاز افراد.
			بهره‌گیری از فضای سبز به منظور ایجاد حس آرامش و کاهش اضطراب بیمار.
			بهره‌گیری از نور طبیعی به کمک پنجره‌های سرتاسری.
			به کارگیری تجهیزات و مبلمان های لوکس به منظور راحتی افراد.
نمونه موردی خارجی ۳: مرکز پزشکی خلیج در پاناما سیتی ^۳ (سال ۱۹۷۷)			
ویژگی‌های کالبدی معماری			
			طراحی بر اساس اصول بیمار و خانواده محوری.
			بهره‌گیری از سیرکولاسیون های فضای به منظور آسان نمودن ارتباطات.
			ایجاد فضای به منظور تعاملات اجتماعی.
			دسترسی آسان به خدمات شهری همچون: ایستگاه‌های حمل‌ونقل، فروشگاه‌ها و...

¹ Bundang Seoul National Hospital

² Altamont Hospital, Florida

³ Gulf Medical Center in Panama City

 www.hcafloridahealthcare.com	 uvahealth.com	<p>بهره‌گیری از پنجره‌های سرتاسری به‌منظور دریافت نور طبیعی.</p>	<p>زیباشناسی</p>
		<p>استفاده از شیشه‌های بزرگ و سرتاسری به‌منظور دستیابی به دید منظر و فضای سبز جهت کاهش تنش‌های روانی افراد.</p>	
		<p>استفاده از رنگ‌های مطلوب با استفاده از رنگ‌های مطلوب متناسب با عملکرد فضا به‌منظور پویایی و کاهش اضطراب و استرس.</p>	
		 www.mypanhandle.com	

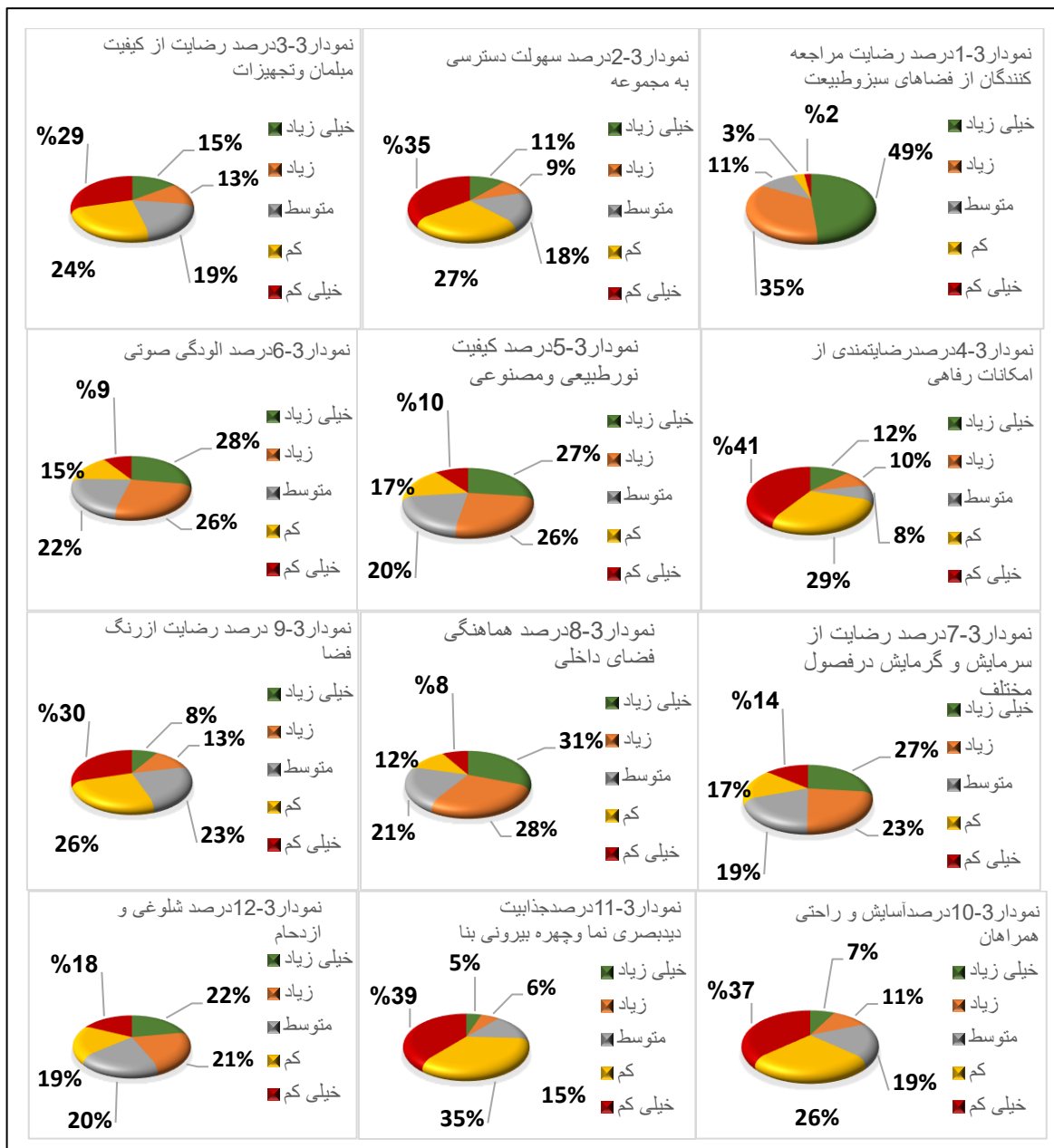
جدول ۴- بررسی نمونه موردی بیمارستان و هتل بیمارستان‌های داخلی (مأخذ: نگارنده)

<p>نمونه موردی داخلی ۱: هتل بیمارستان گاندی تهران (سال ۱۳۹۳)</p>			
<p>ویژگی‌های کالبدی معماری</p>			
 mosafersalam.com	 blog.shafadoc.ir	<p>سیرکولاسیون مطلوب فضا.</p>	<p>کالبدی</p>
		<p>طراحی بر اساس اصل بیمار محوری.</p>	
 blog.shafadoc.ir	 fa.nody.ir	<p>طراحی اتاق‌هایی دارای امکانات پزشکی و رفاهی.</p>	<p>زیباشناسی</p>
		<p>بهره‌مندی از نور طبیعی.</p>	
<p>نمونه موردی داخلی ۲: بیمارستان فوق تخصصی رضوی مشهد (سال ۱۳۹۲)</p>			
<p>ویژگی‌های کالبدی معماری</p>			
 fa.wikipedia.org	 1000too.com	<p>طراحی بر اساس اصل بیمار محوری.</p>	<p>کالبدی</p>
		<p>طراحی اتاق‌های به‌منظور گذراندن دوره درمان بیماران در کنار خانواده.</p>	
 1000too.com	 mashhadhealthtourism.ir	<p>استفاده از شاخص‌های رنگ جهت کاهش استرس و ایجاد آرامش.</p>	<p>زیباشناسی</p>
		<p>دارای دید منظر به فضای سبز بیرون.</p>	
<p>نمونه موردی داخلی ۳: هتل بیمارستانی هلال تهران (سال ۱۳۹۳)</p>			
<p>ویژگی‌های کالبدی معماری</p>			
		<p>ارائه امکانات رفاهی جهت پاسخگویی به نیاز استفاده‌کنندگان.</p>	<p>کالبدی</p>
		<p>وجود هتل با امکانات رفاهی در کنار مجموعه درمانی جهت اسکان همراهان.</p>	

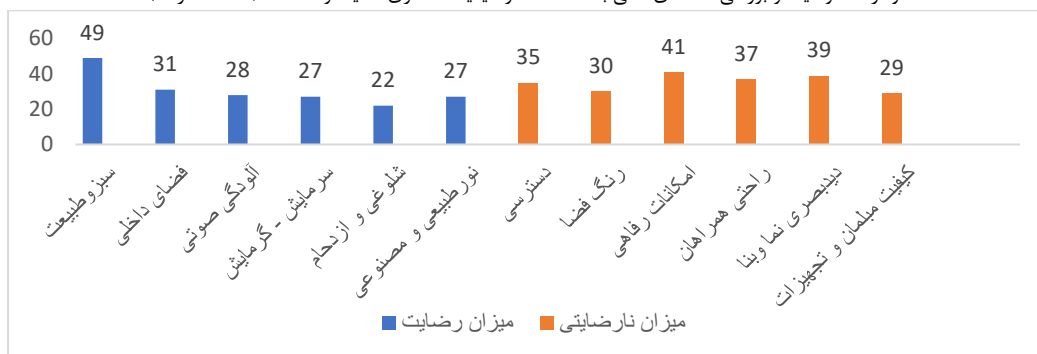
 jainjas.com	 www.mehrnews.com	دسترسی راحت به خدمات شهری.	زیباشناسی
		استفاده از نور طبیعی روز.	
		استفاده از رنگ‌های شفاف‌بخش.	
		دارای دید منظر مناسب.	
 netbarg.com	 jainjas.com	ایجاد محوطه سبز جهت تعامل اجتماعی افراد.	

پس از تحلیل یافته‌های حاصل از مشاهدات میدانی به مواردی حاکی بر طراحی و ساخت مکانی خدماتی- درمانی اشاره شده است که در آن، امکان همراهی خویشتان و اقامت آن‌ها در کنار بیمار از طریق طراحی و ایجاد اتاق یا سوئیت‌های خصوصی فراهم شده است و این امر موجب ایجاد حس رضایت‌مندی استفاده‌کنندگان از فضای درمانی، کاهش خطر عفونت‌های بیمارستانی، تعلق خاطر و تسریع در روند بهبودی بیمار می‌شود. این مکان‌ها دارای اصلی‌ترین مؤلفه‌های کالبدی معماری هستند که شامل مواردی همچون بهره‌گیری از نور طبیعی و مصنوعی در فضا، به‌کارگیری مبلمان‌های راحت و به‌روز، استفاده از فضاهای سبز، ایجاد پنجره‌های عریض، تنوع رنگی در سطوح داخلی، وجود خدمات رفاهی همچون رستوران و کافی‌شاپ، سیرکولاسیون‌های فضایی و دارا بودن تجهیزات و امکانات مدرن پزشکی به‌منظور پاسخگویی به نیاز به مراجعه‌کنندگان می‌باشد.

با توجه مشاهدات انجام‌شده، یافته‌های حاصل از پرسشنامه‌ها و مصاحبه‌ها درخصوص میزان رضایتمندی بیماران و همراهانشان از کیفیت معماری محیط و خدمات ارائه شده مراکز درمانی شهر شیراز، جمع‌آوری و دسته‌بندی شده است.



نمودار ۳- توصیف و بررسی داده‌های کمی به دست آمده از کیفیت معماری محیط و خدمات (مأخذ: نگارنده)



نمودار ۴- درصد رضایت مندی و نارضایتی افراد (مأخذ: نگارنده)

و همچنین پس از تحلیل یافته‌های حاصل از مصاحبه و پرسشنامه‌ها به جمع‌آوری درصد جامعه آماری بر اساس نوع جنسیت، سن، تحصیلات و وضعیت تأهل پرداخته شده و در نهایت به درصدهای مابین ۲/۴٪ که کمترین درصد و ۷۸٪ که بیشترین درصد است حاصل شد. با توجه مشاهدات انجام شده، یافته‌های حاصل از مطالعات میدانی، به منظور دسترسی و شناخت علل انتخاب شیراز جمع‌آوری و دسته‌بندی شده است.

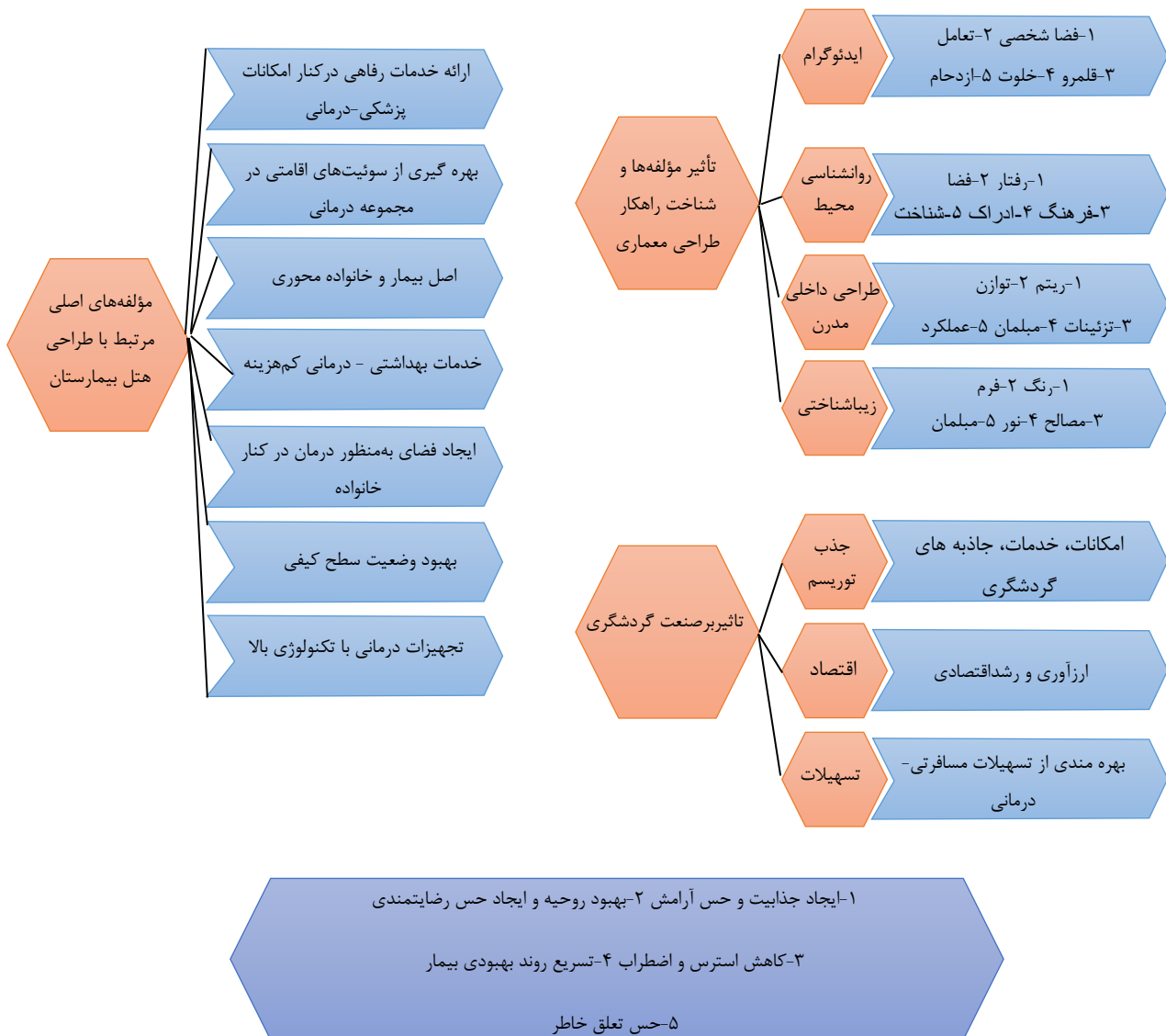
جدول ۵- علل انتخاب شیراز به منظور بهره‌مندی از خدمات درمانی (مأخذ: نگارنده)

مضامین اصلی	مضامین فرعی	اطلاعات بدست آمده
گردشگری	خدمات رفاهی	امکان اسکان همراه در کنار بیمار، ایجاد سوئیت‌های اقامتی به منظور گذراندن دوران درمان و نقاهت بیمار در کنار خانواده، نزدیکی به مراکز تجاری، پایانه‌های مسافربری و فرودگاه، رستوران و...
	جاذبه‌های گردشگری	وجود جاذبه‌ها و اماکن گردشگری، تفریحی، مذهبی، تجاری.
	کادر درمان مجرب	کادر درمان مسئولیت‌پذیر و آماده‌به‌خدمت، پزشکانی متخصص.
	اقتصاد	هزینه‌های درمانی کم با ارائه کیفیت بالا که موجب رشد روند اقتصادی و ارزآوری کشور می‌شود.
معماری	امنیت	وجود امنیت نظامی درون و برون‌مرزی، رعایت قوانین و مقررات حاکم بر کشور.
	طراحی هتلینگ	طراحی الگوپردازی شده از هتل به منظور ایجاد فضای برای اسکان در محیط بیمارستان جهت همراهی تمام‌وقت خانواده در دوران درمان و نقاهت بیمار در سوئیت‌های مجزا.
	طراحی بیمارستان	طراحی مکانی برای ایجاد تعامل با بیمار، فضای شیک و مطلوب، مکانی راحت که حس هراس و ترس بیمار از بیمارستان را به حس آرامش و مکانی برای بهبود و استراحت روح و جسم تبدیل کرده که دارای پتانسیل‌های درمانی، تکنولوژی به‌روز و مدرن است.
	طراحی داخلی	سیرکولاسیون مناسب به منظور دسترسی راحت به بیمار، سوئیت‌ها و فضاهای تعامل استفاده از میلمان های شیک، رنگ‌ها، نورپردازی‌های طبیعی و مصنوعی، بهره‌گیری از طبیعت و دید منظر و... که معماری شفافیت رو تداعی کرده و باعث بهبود کیفیت دوره درمان و بازیابی روحی رفاه و آسایش بیمار، جذابیت بصری و تعاملات اجتماعی طراحی می‌گردد.
	طراحی پایدار	استفاده از گیاهان و سطوح سبز در فضا داخلی و خارجی بیمارستان‌ها، بهبود تأثیر بر سلامتی و ایجاد فضایی شفافیت، کاهش آلودگی هوا، افزایش انگیزه برای کارکنان، کاهش انتشار گاز دی‌اکسید کربن، از مزایای طراحی و اجرای فضای سبز در بیمارستان‌ها است.
	طراحی محوطه	بیماران نیاز به محیطی تمیز و بهداشتی با دسترسی بسیار آسان و امنیت بالا دارند. با ارائه عناصری نظیر آب‌نما، گل‌کاری و تأمین حریم شخصی برای بیماران می‌توان آسایش و بازیابی روحی آنان را تأمین نمود. با تأمین امکانات تفریحی و رفاهی نظیر تراس‌های سرپوشیده و طراحی یکپارچه می‌توان مراجعه‌کنندگان را به‌صرف زمان در محیط ترغیب کرد.
	عوامل اقلیمی	به این دلیل که شیراز در منطقه کوهستانی و دارای اراضی و باغ‌های متعدد هست آب‌وهوای شیراز همواره معتدل بوده که این امر حاکی بر مناسب بودن اقلیم و آب‌وهوا مناسب برای طراحی و ساخت مراکز درمانی می‌باشد.
	تنوع فضایی	عدم یکنواختی، ایجاد پرسپکتیوهای بصری متنوع، خطوط پویا که باعث جلوگیری از یکنواختی و خستگی می‌شود.
	فضاهای خاص	طراحی فضاهای خاص همچون حیاط‌های سبز و گودال باغچه، طراحی سوئیت‌های لوکس، اتاق‌های خصوصی، فضاهای به‌منظور تعامل و...
	شفافیت بصری و ادراکی	نما و حجم بیمارستان تأثیر به‌سزایی در ارزش بنا و همچنین چهره شهری داشته به همین دلیل طراحی حجم و نما یک مجموعه درمانی باید الفاکاننده حس آرامش و تعلق خاطر، حس امنیت، پاکیزگی، دید بصری مطلوب برای بیمار و خانواده وی باشد.
جهت‌گیری ساختمان	به دلیل اینکه شیراز جزء اقلیم گرم و خشک می‌باشد جهت قرارگیری ساختمان شرقی-غربی است که این امر موجب تأمین آسایش انسانی و استفاده از انرژی باد و خورشید می‌شود.	
توجه به مقیاس و اصول انسانی	مجموعه‌های درمانی ساخته شده بر اصل انسان‌محوری بوده و دارای تناسب فضا است که این امر در نهایت به نیاز متصرفان پاسخ می‌دهد و موجب ایجاد فضای راحت می‌شود.	

پس از تحلیل یافته‌های حاصل از مطالعات میدانی، می‌توان علت اصلی انتخاب شهر شیراز را به‌عنوان مقصدی برای توریسم درمانی مواردی همچون: پایین بودن هزینه‌ها، دارا بودن کادر درمانی مجرب و پزشکان متخصص، آب‌وهوای مطلوب، امنیت، نوع ارائه خدمات درمانی و رفاهی، دارا بودن جاذبه‌های گردشگری متعدد و معماری قوی مراکز درمانی اشاره نمود.

نتیجه گیری

گردشگری سلامت و توریسم درمانی در ایران، بستر مناسبی جهت ارائه خدمات بهداشتی و درمانی کم هزینه، با کیفیت بالا و همچنین پیشرفت های چشم گیر در زمینه علوم پزشکی است، که این موارد نشان دهنده نقطه قوت ایران در این صنعت است. شهر شیراز به لحاظ پزشکی یکی از مهم ترین قطب های پزشکی کشور است که جاذب توریسم اعم از کشورهای حوزه خلیج فارس و خاورمیانه و... می باشد، که این امر موجب رشد اقتصادی شهر خواهد شد طراحی مکانی با عنوان هتل بیمارستان در شهر شیراز راهکاری مؤثر در جذب توریسم می باشد، هدف از ایجاد چنین مکانی دستیابی به محیطی سالم و به دور از دغدغه با تأکید بر مؤلفه بیمار محور و خانواده محور بوده است. توجه به نقش معماری هتل بیمارستان به منظور ایجاد فضای برای درمان، کاهش استرس و اضطراب، بهبود روحیه و ایجاد حس رضایت و... برای بیماران و همراهانشان حائز اهمیت است و به دلیل اینکه گذراندن ساعت ها در یک محیط درمانی باعث افسردگی و کسالت روحی و روانی در فرد می شود، با در نظر گرفتن روابط فضایی و عملکردی هر بخش بیمارستان، طراحی جهت پاسخگویی به نیاز استفاده کنندگان، جلب رضایت و توجه ویژه به در نظر گرفتن موارد کالبدی همچون نور، رنگ، دید منظر، فضای سبز، طراحی داخلی مدرن، عوامل روانشناسی محیط، بهره گیری از سونیت های اقامتی در خود مجموعه بیمارستان، به منظور ارائه خدمات رفاهی در کنار با کیفیت ترین سرویس های پزشکی به بیمار و همراهان می باشد. بنابراین لازم است برای توسعه این صنعت به موارد همچون بالا بردن کیفیت خدمات درمانی و گردشگری، به کارگیری امکانات و تجهیزات درمانی با تکنولوژی بالا در حوزه پزشکی گردشگری توجه نمود، و در نهایت به جمع آوری مؤلفه های طراحی هتل بیمارستان در نمودار شماره ۵ اشاره شده است.



نمودار ۵- نمودار جامع طراحی هتل بیمارستان (مأخذ: نگارنده)

فهرست منابع

- ۱-بازرگان، عباس (۱۳۸۶)، روش‌های تحقیق در علوم رفتاری. تهران: انتشارات آگاه.
- ۲-جباری، علیرضا (۱۳۸۷)، طراحی الگوی گردشگری پزشکی ایران، رساله دکتری، تهران، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی ایران.
- ۳-خلیل فر، سید امید، ولدخانی، آمنه نجاتی زرنقی، بایرام، ابراهیمی، میکائیل، چابهار، هاب توریسم درمانی منطقه‌ی خاورمیانه و جنوب آسیا، اولین همایش ملی توسعه سواحل مکران و اقتدار دریایی جمهوری اسلامی ایران، کنارک، کد مقاله ۳۰۵۵، بهمن ۱۳۹۱.
- ۴-شالیبافیان، علی اصغر، (۱۳۹۴) گردشگری سلامت در رویکردی جامع، ناشر مهکامه، چاپ اول.
- ۵-شهبابی، ش. درسخوان، ر. نیلی، ح. بررسی تأثیر محیط فیزیکی مراکز درمانی بر سلامت جسمی و روانی بیماران، اولین همایش ملی اندیشه‌ها و فناوری‌های نو در معماری، تبریز، ۱۳۹۱، ص ۴۳۷-۴۳۱.
- ۶-فرامرزی، آلمان (۱۳۹۰) توریسم درمانی، منبع ارسال شده پایگاه مقالات علمی مدیریت، www.system.parsiblog.com.
- ۷-قانون چهارم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی، بخش سوم، ماده ۸۷، مهر سال ۱۳۸۳.
- ۸-قاسمی، محمد، گردشگری به‌عنوان یک سیستم: نمونه مشهد، مجله جغرافیا و توسعه‌ی ناحیه‌ای شماره هفدهم، پاییز و زمستان، ۱۳۹۰.
- ۹-میرزا زاده، سونیا، طراحی هتل بیمارستان با رویکرد توریسم درمانی در شهر زاهدان، ۱۳۹۵.
- ۱۰-همدانی خمسه، یاسمن و ضیابخش، ندا، (۱۳۹۳)، ارتقا کیفی طراحی بیمارستان‌ها و در جهت توسعه صنعت گردشگری پزشکی در ایران، همایش ملی مهندسی عمران، معماری و مدیریت پایدار شهری، گرگان، ایران، ۵ تیر، ۲.

11-Carrera pm, Bridges Jf. (2008), Health and medical tourism: what they mean and imply for health car systems. In merzf, Enditor wach stums motor Gesundheit Die zukunft unserves Gesundheit swesen new yourk: Hanser verlag (2008).

12- Dargahi H. (2012), Hospital standards. Tehran:Tehran University Publishing.

13-Gunn, Clare, A (2002) Tourism planning,Rout ledge.

14-Hafeznia M.R, An Introduction to the Research Method in Humanities(total revision with additions). 2nd ed. Tehran: samt; 2010. [In Persian].

15- Health Tourism In Iran. [online]. Health Tourism In Iran. 2009.Available at: <http://tosea.iran.ir/?id=1695> [Accessed Sep 2009].

16-Holden, Anderew, (2000) Environment and Tourism, Routledge.

17- Hignett, S., Lu, J. (2007),“An Investigation of the Use of Health Building Notes by UK Health Care.Building Designers”, Applied Ergonomics, Vol. 40.

18-Horowitz, M. D. (2007). Medical Tourism-Health Care in the Global Economy. the Physician Executive.

19- Martin, C. (2010), “The Architecture of Hope, Maggies Cancer Caring Center.

20-Rezaei N. Mirzaei F. Manshizadeh R. Assessing the position of tourism in the rural economy (Case study: Moridan Village, District of Komala, County of Langroud). Journal of Geographical.

21-Wall S. Hemingway A.Curtin S. Engaging with a healthy tourism “offer”: strategies to improve place perception. Worldwide Hospitality and Tourism Themes. 2017; 9(5): 525-533.